

RADNIČNÉ NOVINY

MESTA BANSKÁ BYSTRICA

01

Ročník XIX.
január
2025

UŽ 60 ROKOV SA O ZELEŇ A ŠPORTOVISKÁ V MESTE STARÁ ZAaRES

Strana 4 - 5

SAMOSPRÁVA

Prípravujeme výstavbu nového mosta pri malej železničnej stanici.

Strana 6

HISTÓRIA

Banská Bystrica - 770 rokov mestom.

Strana 10 - 11

ROZHOVOR

Duševné zdravie detí a dospelých by malo byť prioritou.

Strana 12

Vážení čitatelia Radničných novín,

pre mnohých z nás je príchod nového roka výbornou príležitosťou na nové predsavzatia či želania a zároveň je to obdobie, kedy sa akosi jednoduchšie začína s niečím novým. Skrátka, pre mnohých je to ideálny čas na zmenu. Platí to aj pre naše informačné periodikum. Novoročnou zmenou bude to, že sa k vám budú Radničné noviny dostávať na mesačnej báze. Rozhodli sme sa tak najmä preto, aby sme dokázali pohotovejšie reagovať na aktuálne dianie v našom meste. V redakcii sme si tento náročnejší cieľ dali najmä preto, aby Radničné noviny mohli čitateľom a čitateľkám častejšie sprostredkovať všetko podstatné a zaujímavé, čo sa odohráva v meste pod Urpí-

nom. Aby to však nebola len zmena pre zmenu, rozhodli sme sa obohatiť periodikum aj o pravidelné rubriky. Priestor na vyjadrenie v nich opäť dostanú poslankyne a poslanci mestského zastupiteľstva. Volení zástupcovia budú odpovedať na dve otázky. Jedna z nich bude súvisieť s hlavnou témou, ktorá je v kaž-

dom vydaní iná a druhá otázka bude stabilne rovnaká, súvisiaca s ich volebným obvodom. Začneme v abecednom poradí prvými troma poslancami. Sme radi, že priestor dostane aj aktuálne spravodajstvo zo života samosprávy, mestských organizácií a partnerov. Aby sme dokázali urobiť naše noviny ešte atraktívnejšími, budeme radi, ak sa do ich tvorby s nápadmi a podnetmi zapojíte i vy – naši čitatelia a čitateľky. Pre tých najaktívnejších sme pripravili milé darčeky a pozornosť. Veríme, že si aktuálnejší a pútavejší obsah Radničných novín pozorní čitatelia všimnú a ocenia už od prvého tohtoročného čísla. Z redakcie vám želáme príjemné čítanie!
red.

Foto: MěÚ BB

Otázka pre čitateľov

Koľko karafiátov ročne bol schopný vyprodukovať Sadovnícky podnik (terajší ZAaRES) v čase svojho najväčšieho rozmachu?

- A 50-tisíc kusov
- B 300-tisíc kusov
- C 150-tisíc kusov

Svoje odpovede posielajte na adresu radnicnenoviny@banskabystrica.sk do 10. 2. 2025 alebo poštou na: Radničné noviny, Mestský úrad, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica. Dvoch z vás odmeníme prezentačnými predmetmi mesta Banská Bystrica.

Nominujte svojho laureáta

Aj v roku 2025 udelí primátor mesta Ján Nosko Čestné občianstvo a odovzdá Cenu mesta a Cenu primátora za rok 2024 osobám alebo inštitúciám, vďaka ktorým sa šíri dobré meno Banskej Bystrice. Návrhy na laureátov je potrebné zasielať do 28. februára 2025. Cena mesta je ocenenie, ktoré možno udeliť jednotlivcom, kolektívom, skupinám osôb, inštitúciám a právnickým osobám s trvalým pobytom v Slovenskej republike. O jej udelení rozhoduje mestské zastupiteľstvo na návrh Banskobystričanov a Banskobystričaniek, poslancov a poslankyň či primátora mesta.

Cena primátora je určená pre osobnosti, ktoré sa svojou prácou či celoživotným pôsobením osobitne zaslúžili o dobré meno Banskej Bystrice doma i v zahraničí. O udelení ceny rozhoduje primátor mesta. Čestné občianstvo mesta Banská Bystrica môže mestské zastupiteľstvo udeliť fyzickým osobám, ktoré sa obzvlášť významným spôsobom zaslúžili vo vzťahu k mestu a jeho obyvateľom, podieľali sa na rozvoji priateľstva medzi národmi alebo obohatili ľudské poznanie vynikajúcimi tvorivými výkonomi. Získať ho môžu aj cudzí štátni príslušníci a v odôvodnených prípadoch môže byť udelené in memoriam. Možnosti podávania návrhu:

- prostredníctvom online formulára, ktorý nájdete na stránke www.banskabystrica.sk
- elektronicky – formulár môžete podať na ocenenia@banskabystrica.sk, (predmet správy: OCENENIE)
- poštou na adresu: Mestský úrad, Klientske

centrum, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica (v obálke s označením OCENENIE)

- osobne – doručiť do podateľne mestského úradu

Aby bol návrh platný, jeho súčasťou musí byť vyplnený dotazník s informáciami o navrhovanom, ktorý nájdete na stránke www.banskabystrica.sk v sekcii Život v meste/Kultúra. V prípade otázok kontaktujte referentku Odboru kultúry, športu a cestovného ruchu Andreu Páleníkovú na telefónnom čísle +421 48 43 30 309 každý pracovný deň.

red.

Foto: MěÚ BB

Informácie z mestského úradu

Foto: MŠÚ BB

01. Projektant na most v Kremničke je známy

Mesto vysúťažilo projektanta na nový Kremničiansky most ponad rýchlostnú cestu R1. Ten sa postará o vypracovanie projektovej dokumentácie. Pôvodný most bol na konci septembra minulého roka zbúraný z dôvodu havarijného stavu. Hoci ho samospráva neviduje vo svojom majetku a ani v účtovníctve, vyvíja kroky na vybudovanie novej dôležitej spojnice medzi mestskou časťou Radvaň-Kráľová, rýchlostnou cestou R1 a cestou I/69 medzi Banskou Bystricou a Zvolenom. Spracovanie projektovej dokumentácie bude financované z mestského rozpočtu. Zároveň bude radnica naďalej rokovať s ministerstvom dopravy s cieľom hľadať finančné krytie nielen na projekt, ale aj výstavbu nového mosta. Projekt nového mosta v Kremničke dodá spoločnosť ISPO s.r.o., inžinierske stavby, so sídlom v Prešove, ktorá zo siedmich firiem predložila najnižšiu cenovú ponuku. Vysúťažaná suma je v objeme 128 670 eur s DPH. V prvom kroku vypracujú tri varianty technického návrhu vo forme vizualizácií. Na jeseň tohto roka mesto predpokladá podanie žiadosti o stavebné povolenie.

Odbor rozvojových aktivít mesta

02. Dotácie opäť v rozpočte

Po dvoch rokoch bez poskytovania dotácií z rozpočtu mesta majú tento rok organizácie a kluby pôsobiace v Banskej Bystrici opäť možnosť uchádzať sa o finančnú podporu na realizáciu svojich aktivít. Aktualizované príslušné všeobecne záväzné nariadenie bolo predmetom rokovania vybraných odborných komisií mestského zastupiteľstva a prechádza pripomienkovým konaním. Subjekty vykonávajúce v meste pod Úrpínom verejnospoločenskú činnosť v oblasti športu, kultúry, vzdelá-

vania, sociálnej oblasti, životného prostredia, cestovného ruchu a ďalších, môžu doručiť svoju žiadosť o dotáciu podľa nových pravidiel od 27. februára do 15. marca 2025, pričom príslušné komisie budú prihliadať aj na žiadosti doručené do 31. októbra 2024. Návrh VZN o rozdelení 300 000 eur do jednotlivých oblastí budú poslanci schvaľovať na februárovom zasadnutí mestského zastupiteľstva. Návrh zároveň počíta so zrušením priamych dotácií a dotácií primátora.

Ekonomický odbor

03. Mesto pripravuje rekonštrukciu podchodu na Kapitulskej

Vlastníctvo podchodu v Kapitulskej ulici bolo desaťročia nejasné, z výstavby podchodu sa totiž nezachovali preberacie protokoly. Samospráva preto iniciovala podpis zmluvy so Slovenskou správou ciest, aby sa majetkové vzťahy vysporiadali. Na základe nej mesto prevzalo do svojho vlastníctva prístrešky, interier podchodu, problémový odvodňovací systém, osvetlenie, bezbariérové rampy a schodiská. Keďže nosnú konštrukciu podchodu tvorí most nachádzajúci sa pod štátnou cestou I/66, správcom samotnej stavby podchodu je Slovenská správa ciest. Mesto v tomto roku plánuje zrealizovať rekonštrukciu interiéru podchodu a odvodňovacieho systému. Zároveň budú obnovené prístrešky, vymeniť sa osvetlenie a celkovo sa vnútorný priestor zrevitalizuje. Aktuálne sa pripravuje obstaranie projektovej dokumentácie na tento účel.

*Oddelenie údržby miestnych komunikácií
a inžinierskych sietí*

Foto: MŠÚ BB

04. V roku 2024 rodičia deťom vyberali aj netradičné mená

Banská Bystrica sa rozrástla o 462 Banskobystričaniek a Banskobystričanov. Najobľúbenejšie dievčenské mená zapísané v matrike sú Eliška, Hana, Ema a Emma, Sofia a Sophia, Anna i Viktória. Medzi chlapcami vedie Samuel, Jakub, David, Dávid, Martin, Tobias, Tobiáš, Tomáš, Šimon a Simon. K netradičným dievčenským menám, po ktorých siahli rodičia malých bábätiek, patrí Tarja, Anabell, Bea či Sendy. Medzi chlapcami nájdeme Ziona, Luka Amosa, Riana aj Ruda. Všetkých malých Banskobystričanov a Banskobystričanky matrika postupne pozýva na uvítanie

do života. Každý nový obyvateľ Banskej Bystrice dostane na uvítanie darček v podobe dupačiek, poukážky na plávanie či knižku. Svoje áno si v uplynulom roku povedalo mnoho zaľúbencov, pričom matrika eviduje 356 sobášov. Niektoré páry sa nepohodli, a tak sa štatistiky roku 2024 rozšírili aj o 151 rozvodov. V matričnej knihe je zapísaných 1 248 úmrtí, z čoho Banskobystričanov a Banskobystričaniek bolo 786. K 31. decembru 2024 žilo v Banskej Bystrici 73 052 ľudí. Z mesta pod Úrpínom sa odsťahovalo 1037 ľudí, z toho 146 do zahraničia. Mnohí sa presťahovali aj do okolitých obcí.

Matričný úrad a ohlasovňa pobytu

05. Mesto hľadá opatrovatel'ky

Mesto Banská Bystrica hľadá opatrovateľa/ opatrovatel'ku. Podmienkou je ukončené zdravotnícke vzdelanie alebo opatrovateľský kurz. Ide o trvalý pracovný pomer v Zariadeniach pre seniorov v Sásovej, na Fončorde a na Uhlisku, ako aj o domácu opatrovateľskú službu. Samospráva ponúka aj možnosť skráteného pracovného úväzku. Platové podmienky predstavujú 850 eur za mesiac + príplatky. Zaujímavosťou o prácu môžu kontaktovať Mgr. Denisu Lapšanskú na tel. čísle 048/4330 121 alebo na: denisa.lapsanska@banskabystrica.sk

Oddelenie riadenia ľudských zdrojov

06. Virtualizácia dopravných kariet

S cieľom plánovaného efektívneho prepojenia a fungovaniaestskej hromadnej dopravy v Banskej Bystrici, pokračujú dopravcovia (SAD ZV a DPM BB) v prechode na modernejší systém dopravných kariet. V prípade, že si cestujúci využívajúci v meste pod Úrpínom MHD svoju dopravnú kartu v uplynulom roku ešte nevirtualizovali, je potrebné tak urobiť do 31. mája 2025 na posilnených pracoviskách počas predĺžených otváracích hodín. Virtualizované karty sú štandardom doma i vo svete. Dopravnú kartu je možné virtualizovať v dvoch dopravných kanceláriách na Autobusovej stanici v Banskej Bystrici od pondelka do piatku od 7:00 hod. do 17:00 až 18:00 hod. Virtualizovaná karta prináša viacero benefitov. Každý držiteľ si môže z pohodlia domova zakúpiť kredit, predplatiť si časové lístky, predĺžiť platnosť karty a pod. Cieľom mesta je MHD neustále skvalitňovať, preto boli spracované projektové zámery nákupu nových trolejbusov v objeme 5 mil. eur a nákupu autobusov v objeme 15 miliónov eur. Mesto zároveň pripravuje projekty komplexnej rekonštrukcie autobusových zastávok, a tiež moderných prestupných uzlov na Námestí slobody a Striebornom námestí.

*Oddelenie údržby miestnych komunikácií
a inžinierskych sietí*

ZAaRES si pripomína 60 rokov svojej existencie

Príspevková organizácia Záhradnícke a rekreačné služby jubiluje. Komunálny podnik vznikol pred šesťdesiatimi rokmi za účelom zabezpečenia činností súvisiacich so starostlivosťou o mestskú zeleň. Po vzniku nových sídlisk sa zvyšovala potreba komplexnej údržby o verejné priestranstvá. Postupne pod krídla spoločnosti pribudla aj správa mestských športovísk, správa cintorínov a krematória, ale aj údržba detských ihrísk a pieskovišiek a úprava bežeckých lyžiarskych tratí.

Novovybudované skleníky na Švermovej, začiatok 80-tych rokov

Foto: archív ZAaRES

V minulosti bolo pri práci často veselo, rok 1977

Foto: archív ZAaRES

Pracovná sobota pri vyštipovaní karafiátov, 1982

Foto: archív ZAaRES

Aranžmány našich žien často vyhrávali ceny, 1979

Foto: archív ZAaRES

História spoločnosti

Banská Bystrica patrí medzi najzelenšie krajské mestá. Je to aj vďaka komplexnému plánovaniu výsadby zelene v minulosti. Zriaďovacou listinou zo dňa 1.12. 1964 vznikol Sadovnícky podnik, so zameraním na údržbu zelene a investičnú výstavbu. Podnetom pre jeho vznik bola potreba zveľaďovať verejné priestranstvá, mesto sa rozrastalo, vznikali nové sídliská, pribúdali noví obyvatelia. Nešlo pritom iba o sadovnícku činnosť, postupne sa začali starať o všetky zelené plochy, vysádzali parky, budovali chodníky. Organizácia pôvodne pôsobila na Hornej ulici, časom sa presťahovala na Švermovu 45. Koncom 60-tych rokov sa v priestoroch nad plážovým kúpaliskom vybudoval nový areál aj s ubytovňou pre zamestnancov. K administratívnej budove pribudli skleníky, postupne s výmerou 2,5 hektára (čo predstavuje rozlohu štyroch futbalových ihrísk). Pestovali sa v nich typické červené karafiáty aj tulipány. V priestoroch za niekdajšou Smrečinou fungovala aj škôlka na pestovanie okrasného materiálu. František Krč pracoval v podniku na viacerých pozíciách 34 rokov, najskôr ako vedúci investičného oddelenia, výrobnotechnický námestník, neskôr ako riaditeľ. „V 80-tych rokoch minulého storočia zaznamenala Banská Bystrica obrovský rozmach, v meste sa zdvojnásobil počet obyvateľov. Potreba intenzívnej starostlivosti o zeleň enormne narastala. V sezóne sme mali aj 230 zamestnancov, vozievali sme ich vlastnými autobusmi až z Liptovskej Lúžnej či z Medzibrodu.

V teréne pritom museli pracovať od 6. hodiny rána. Veľký rozvoj nastal pri výstavbe sídlisk Fončorda a Rudlová-Sasová,“ zdôraznil bývalý riaditeľ Krč.

Súťaž v aranžovaní

Zamestnanci sa zúčastňovali aj na rôznych súťažiach v aranžovaní kvetov, úspešnou bola napr. Flora Olomouc 1977, kde získali 3 zlaté a 1 striebornú medailu. Vystavovali ruže, gerbery aj orchidey. V tom čase sa organizovali aj podnikové súťaže. V najlepších rokoch bol podnik schopný vypestovať aj 300-tisíc kusov karafiátov ročne a 100-tisíc kusov tulipánov pri príležitosti sviatku MDŽ. Predávali sa nielen v Banskej Bystrici, ale aj vo Zvolene a okolí. Pestovali aj strelčie, antúrie, narcisy a ďalšie. V 90-tych rokoch priekopnícky zaviedli dnes stále moderné hydroponické pestovanie rastlín. Príspevková organizácia mesta disponovala aj rozsiahlym vozovým parkom. K dispozícii mali napríklad 8 tatroviek, 4 karpnice, UDS (univerzálne dokončovacie stroje), buldozéry, vozidlá V-3-S, multikára a 4 autobusy. Traktor ZETOR z roku výroby 1985 slúži pre potreby podniku dodnes. Sadovnícky podnik sa na Záhradnícke a rekreačné služby (ZAaRES) premenoval v roku 1979. V tomto období začal spravovať aj krytú plaváreň a plážové kúpalisko, ktorých prevádzka neskôr prešla na iné subjekty.

Súčasnosc'

ZAaRES postupne v priebehu rokov rozširoval pole pôsobnosti. Organizácia dnes zabezpečuje údržbu a ochranu zelene, prevádzku detských ihrísk a športovísk, správu krematória a cintorínskych služieb. V súčasnosti

ZAaRES zamestnáva okolo 100 ľudí, v letnej sezóne je zamestnancov viac. Ako podotkol aktuálny riaditeľ Ivan Šabo, organizácii sa za posledné roky darí postupne znižovať technologický dlh. „Ide o zdroje z mestskej pokladnice vo výške cca 2 milióny eur, ktoré boli použité na obnovu strojov a vozového parku. Rozširujeme zdroje financovania aj o rôzne granty. V roku 2024 sme boli úspešní pri získavaní prostriedkov z Environmentálneho fondu vo výške 190-tisíc eur. Vďaka nim bol obstaraný svahový nosič, ktorý slúži na boj proti inváziám rastlín a na podporu biodiverzity lúk,“ skonštatoval. Celkovo sa k zeleni a koseniu pristupuje s aktuálnou potrebou adaptácie na zmenu klímy. Aj z tohto dôvodu sa niektoré plochy nekosia intenzívne. Vytypovaných bolo 27 lokalít, kde sa využíva extenzívne, mozaikovitú kosenie, ako napríklad na Sládkovičovej ulici, Starohorskej kosodrevine či v mestskom parku.

MMŠ Radvaň-Kráľová

Športoviská pre deti

Súčasťou ZAaRES-u je aj úsek športu a detských ihrísk. Ten je zodpovedný za prevádzku a údržbu viac ako osemdesiatky detských ihrísk na území mesta a približne rovnakého počtu nenáročných športových ihrísk. Stará sa tiež o areály mestských materských škôl a mobiliár na území mesta. Spravuje tri telocvične, ktoré sa nachádzajú v areáloch bývalých mestských základných škôl – na Okružnej, Tatranskej a Magurskej ulici. Telocvične využívajú najmä športové kluby a obyvatelia mesta na rôznorodé športové aktivity. Organizácia spravuje aj futbalový areál na Zábave a novo-zrekonštruovaný Mestský mládežnícky štadión v Radvani, ktorý denne využívajú stovky mladých futbalistov z banskobystričských futbalových klubov.

Aj v čase nedostatku snehu zasnežujeme areál Plážového kúpaliska

Vedeli ste, že ZAaRESáci...

- ✓ sa starajú o 84 verejných detských ihrísk
- ✓ vlni vysadili 200 stromov a 450 kríkov
- ✓ záhony polievajú od 4:00 hod.
- ✓ ročne vysadia viac ako 100-tisíc kusov kvetov
- ✓ kosia viac ako 5 533 358 m² trávnatých plôch
- ✓ spravujú 15 cintorínov

Skrášľujeme námestia aj sídliská

V roku 2025 pribudne do správy ZAaRES-u aj nové športovisko na Tajovského ulici, ktoré pozostáva z hokejbalového ihriska a skateparku.

Ani v zime neoddychujeme

V zimnom období sa ZAaRES stará o úpravu bežeckých lyžiarskych tratí v okolí Banskej Bystrice a prevádzku Areálu zimných športov na plážovom kúpalisku. Bežkárské trate, spolu v dĺžke 75 kilometrov, sa upravujú v troch pohoriach – Kremnických vrchoch, Starohorských vrchoch a Veľkej Fatre. Areál zimných športov so svojim technicky zasnežovaným okruhom pre bežkárov a rovnako zasnežovaným svahom na sánkovanie je jedinečný v rámci celého Slovenska, čo každoročne dokazuje jeho vysoká návštevnosť.

Budúcnosť

Príspevkovú organizáciu čaká v najbližších rokoch veľká výzva, keďže po 50-tich rokoch by malo dôjsť k sťahovaniu ZAaRES-u. Dô-

vodom je odpredaj veľkej časti mestských pozemkov na Švermovej ulici súkromnému developerovi ešte v roku 2003. Vybudovanie nového sídla ZAaRES-u sa plánuje na Majerskej ceste, kde mesto odkúpilo bývalý areál zberných surovín s rozlohou cca 7800 m² za takmer 1 milión eur. Aktuálne je proces v štádiu vypracovania projektovej dokumentácie. Stavebné práce prvej etapy budú spočívať v obnove spevnených plôch, rekonštrukcii administratívnej budovy, malej haly, oplatenia areálu. ZAaRES má v budúcnosti víziu vybudovať kompostáreň na zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu či škôlku na pestovanie drevín. „Za uplynulé roky prešiel ZAaRES mnohými premenami, personálnymi zmenami, ale aj technologicky sa posunul výrazným spôsobom vpred. Zamestnanci Záhradníckych a rekreačných služieb vytvorili silný komunálny podnik, ktorý sa stará nielen o údržbu zelene, ihrísk, športovísk či cintorínov, ale venuje sa aj inováčnym projektom. Vďaka získaným mimorozpočtovým zdrojom sa im darí skvalitňovať životné prostredie, podporovať biodiverzitu a mnohými opatreniami reagovať na zmenu klímy. Prajem si, aby sa nám spoločnými silami podarilo vybudovať nový ZAaRES na novej adrese, ktorý dovoľí naplniť všetky potrebné činnosti a vytvorí podmienky pre adekvátne fungovanie a rozvoj ďalších, pre mesto dôležitých, aktivít,“ povedal pri príležitosti 60. výročia príspevkovej organizácie primátor mesta Ján Nosko.

Staráme sa o zelené plochy, kosíme pravidelne aj mozaikovito

Zamestnancom jubilujúceho podniku ďakujeme za ich zodpovednú, svedomitú a náročnú prácu a prajeme im všetko dobré.

M. Debnárová

Snežné pásové vozidlo
PISTENBULLY 100

Pripravujeme výstavbu nového mosta pri malej železničnej stanici

Na základe výsledkov diagnostiky a statického posúdenia bol v minulosti most ponad rieku Hron pri malej železničnej stanici pre nevyhovujúci stavebno-technický stav uzavretý pre automobilovú dopravu. Mesto následne začalo podnikat' kroky smerujúce k jeho komplexnej rekonštrukcii, v rozsahu odstránenia pôvodného a vybudovania úplne nového oceľového mosta spĺňajúceho príslušné normy. Po vyhotovení projektovej dokumentácie a vydaní stavebného povolenia, samospráva aktuálne žiada o eurofondy na realizáciu projektu. Zámerom je v tejto lokalite vytvoriť atraktívny priestor s novým 36-metrov dlhým a 8-metrov širokým promenádnym mostom pre peších a cyklistov. S výstavbou by sa mohlo začať v druhej polovici roka 2025.

Rozhodnutie nahradit' existujúci most novým vyplynulo zo záverov zrealizovanej diagnostiky a statického posúdenia v uplynulom období. Most z roku 1956 je značne poškodený a v nevyhovujúcom technicko-stavebnom stave, preto na ňom nestačí len vymeniť povrch. Mesto po uzatvorení tohto mosta zadalo vypracovanie projektovej dokumentácie na jeho rekonštrukciu.

Bellušov betónový most z roku 1925. V roku 1944, počas SNP, bol vyhodnený do vzduchu.

Foto: zo zbierkového fondu Stredoslovenského múzea

Vydané stavebné povolenie

Vzhľadom na to, že most sa nachádza v pamiatkovej rezervácii, projekt nového mosta bol sledovaný aj Krajským pamiatkovým úradom v Banskej Bystrici. Pamiatkari adresovali mestu niekoľko požiadaviek, ktoré bolo potrebné vyriešiť a dodržať. „Ešte pred samotným projektovaním sme komunikovali aj so Slovenským vodohospodárskym podnikom, aby sme získali súhlas a základné parametre mosta, ktorý by v prípade povodní a vysokej hladiny Hrona nespôsobil problémy“ hovorí primátor Ján Nosko. Z tohto dôvodu nebude mať nový most tvar ako v minulosti. Jeho konštrukcia nemôže byť zaoblená, aby nezachytávala pri vysokej hladine Hrona naplaveniny.

Most pre peších a cyklistov

V rámci výmeny mosta dôjde k vybudovaniu nových úložných prahov železobetónových opôr, ktoré budú založené na mikropilotách. Nosná konštrukcia mosta je navrhnutá ako jednopoložá konštrukcia tvorená šiestimi oceľovými nosníkmi a doskou zo železobetónu. Na moste s asfaltovým povrchom bude osadené oceľové zábradlie, ktoré bude možné, v prípade povodňových stavov na rieke Hron, sklopit'. Napriek tomu, že nový most bude slúžiť výhradne chodcom a cyklistom, projektovať sa

bude s nosnosťou pre automobily, aby sa dal v prípade mimoriadnych situácií využiť.

Financie plánujeme získať z európskych fondov

Rekonštrukcie mostov sú finančne náročné, preto chce mesto v najbližšej dobe žiadať na realizáciu projektu nenávratný finančný príspevok z európskych zdrojov. Projekt bol predložený v rámci schválenej Integrovannej územnej stratégie funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica a odsúhlasený Kooperačnou radou udržateľného mestského rozvoja Banská Bystrica. V najbližšom období odborné útvary zároveň začnú s prípravou verejného obstarávania na zhotoviteľa nového mosta.

V budúcnosti aj prístavisko pre vodákov

S projektom výmeny mosta súvisí aj projekt vybudovania oddychového parčíka s prístaviskom pre vodákov, na ktorý má mesto vypracovanú projektovú dokumentáciu pre územné a stavebné konanie. V súčasnosti na túto stavbu prebieha proces územného konania. „Ťažiskovým priestorom parčíka je rampa pre vodákov, kde je navrhnutý malý záliv na priblíženie lode, priestor na vystúpenie a jej vynesenie na rampu. Okolo rampy sa navrhuje nový nábrežný múr a oplotený priestor, ktorý umožní uschovanie lodí. Priláhlú plochu pri Hrone má tvoriť parčík s kaviarňou, tanečnou plochou a lavičkami,“ dopĺňa Jakub Gajdošík, 1. zástupca primátora.

Mostom venujeme patričnú pozornosť

Mesto už niekoľko rokov pracuje aj na monitoringu mostov, ktorý poskytuje prehľad o ich aktuálnom stavebno-technickom stave. Z celkového počtu 82 mostných objektov a lávok je zhruba polovica vo vlastníctve a správe

samosprávy, pri niektorých vlastníck identifikovaný nebol. Z tohto počtu je v havarijnom stave približne 11 percent mostov a lávok. Na viacerých z nich mesto už v minulosti prijalo potrebné opatrenia – obmedzenie alebo vylúčenie dopravy. V uplynulom období sa zároveň podarilo vybudovať nový most v Iliashi, na Fončorde i v Jakube, v celkovom objeme viac ako 2,1 mil. eur. „Okrem výmeny mosta pri malej železničnej stanici pripravujeme výstavbu nového mosta na Mládežníckej ulici. Podrobnou diagnostikou prejde 40-ročný most v Radvani pri OC Tesco, a to aj napriek tomu, že ho nevidujeme v našom majetku, rovnako ako zbúraný most v Kremničke. V tomto prípade aktuálne vypracúva vysúťažovaný projektant tri varianty nového mosta,“ hovorí Martin Lakanda, vedúci odboru rozvojových aktivít mesta.

Foto: MsÚ BB

Existujúci most bol postavený v roku 1956

Foto: MsÚ BB

Zlý stav mostov je problémom na celom Slovensku

Obnova, rekonštrukcia či výmena mostov je obrovská záťaž na rozpočty a Banská Bystrica, rovnako ako iné samosprávy na Slovensku, sa pri súčasnom nastavení financovania nedokáže s takýmito investíciami popasovať bez pomoci štátu. „Na opravy, ktoré by sa týkali odstránenia všetkých nedostatkov na mostoch v našom meste a dosiahnutie stavu I. a II., by boli potrebné finančné prostriedky v predpokladanej výške 60 mil. eur. Vzhľadom na stav mostov na Slovensku si myslím, že by bolo vhodné zo strany štátu vytvoriť fond na rekonštrukcie a opravy mostov, ktoré majú 50, 60 a viac rokov. Je to jedna z priorit všetkých samospráv, ktorú budeme presadzovať v budúcom období,“ dopĺňa primátor Nosko.

Z. Marhefková

Nový most bude slúžiť už len chodcom a cyklistom, v prípade povodní záchranným zložkám

Vizualizácia: archív MsÚ BB

Názory poslancov

Poslankýň a poslancov mesta Banská Bystrica sa budeme počas celého roka pýtať vždy na dve témy. Prvou bude vyjadrenie k aktuálnej hlavnej téme mesiaca a druhou stanovisko k stabilnej celoročnej téme. V januárovom vydaní Radničných novín začíname v abecednom poradí, odpovedať budú poslanci Jozef Baláž, Lukáš Berec a Ivana Figuli. Tentokrát sme sa opýtali: A) ZAaRES oslavuje 60. rokov svojej existencie, ako to hodnotíte? a B) Ako vnímate priority obyvateľiek a obyvateľov vášho volebného obvodu?

MUDr. Jozef Baláž

A ZAaRES patrí k pozitívne vnímaným mestským inštitúciám. Starostlivosť o zeleň, športoviská, detské ihriská alebo v zime o bežkárске trate je na očiach verejnosti. Menej už rastúci celkový objem úloh a rozpočtu tejto mestskej organizácie. Žiaľ, dobiehajú nás zlé rozhodnutia z minulosti a predaj pozemkov areálu si minulý rok vyžiadala vysokú investíciu do kúpy pozemkov v Majeri a ďalšie budúce náklady na vybudovanie nového zázemia. Bude to príležitosť zamyslieť sa, ako má táto mestská spoločnosť fungovať v budúcnosti – a či by okrem zefektívnenia terajších funkcií nebolo potrebné začať budovať aj chýbajúce mestské technické služby.

B Parkovacia politika! Toľko odkladaná vec sa konečne začala realizovať na najmenšom bystrickom sídlisku Podlavice. Zamestnanci mesta si zaslúžia pochvalu za zrozumiteľné pravidlá a intenzívnu úvodnú komunikačnú kampaň. Samotní občania zas za ochotu registrovať sa do rezidenčného parkovania – ak niekto čakal masové protesty alebo petície, mylil sa. Lenže sklamanie prišlo vtedy, keď sa čakali ďalšie kroky zo strany vedenia mesta. Verejné stretnutie, ktoré sa malo konať na jeseň, sa napriek opakovaným pozvaniam doteraz neuskutočnilo. Kauzy ako mesiace nedokončené parkovisko s jamami nebezpečnými pre vozidlá aj chodcov, nepridali na dobrom dojme. Ani vytváranie nových parkovacích miest na chodníkoch a ihriskách nie je typický cieľ parkovacej politiky. Akoby mestu po sľubnom začiatku neostávala politická vôľa dotiahnuť vec do fungujúceho a zmysluplného stavu. Dúfajme, že je to len otázka blízkych mesiacov, inak bude ťažké presvedčiť ďalšie mestské časti, že zavedenie parkovacej politiky skutočne znamená prínos pre samotných obyvateľov.

Ing. Lukáš Berec

A Záhradnícke a rekreačné služby mesta Banská Bystrica už 60 rokov zohrávajú neodmysliteľnú úlohu pri zveľaďovaní nášho mesta. Vďaka ich starostlivosti o verejnú zeleň, kvetinové záhony, detské ihriská a odychové zóny sa zlepšuje kvalita života obyvateľov a vytvára sa príjemné prostredie pre návštevníkov. Jednou z unikátnych aktivít, ktorú táto organizácia podporuje, je možnosť bežkovania priamo v centre mesta – jediné svojho druhu na Slovensku. Tento jedinečný projekt dáva Banskej Bystrici pridanú hodnotu a ponúka obyvateľom aj návštevníkom možnosť športového vyžitia v srdci mesta. Ich činnosť je orientovaná na ekologické princípy a udržateľnosť, čo zaručuje, že Banská Bystrica zostane zeleným a čistým mestom aj pre ďalšie generácie. Ďakujem za šesť desaťročí poctivej práce, oddanosti a profesionality. Prajem im do ďalších rokov veľa úspechov a inovatívnych projektov, ktoré budú aj naďalej robiť naše mesto výnimočným.

B Posledné dva roky sa nám napriek náročnej finančnej situácii podarilo zrealizovať viacero dôležitých projektov v Sásovej a Rudlovej. Na Magurskej ulici sme opravili chodník od č. 1 po č. 39 a úsek cesty. Na Sitnianskej ulici sme vybudovali vyvýšený priebeh pri základnej škole, na Tatranskej 4–8 sme opravili prístupovú cestu, na Chabeneckej 1–3 zrekonštruovali chodník a na Strmej ulici ukončili čiastočnú rekonštrukciu. Dokončili sme aj opravu schodiska Starohorská – Kosodrevina. Na rok 2025 máme financie nachystané na opravu cesty Pieninská. Z projektov na cyklotrasy by mali byť realizované opravy časti Rudohorskej ulice a chodník vnútrobloku Starohorská – Sitnianska – Tatranská. Taktiež sa plánuje budovanie cyklotrasy od Námestia Štefana Moysesu po Rudlovskú cestu (po odbočku do Rudlovej). Tento rok by sa už mali začať práce na parkovisku Tatranská, na ktoré obyvatelia čakajú niekoľko rokov. Vieme, že potrebných opráv je v Sásovej a Rudlovej ešte oveľa viac, a verím, že okrem už pripravených financií nájdeme aj ďalšie zdroje na opravu iných lokalít.

Ivana Figuli

A V našom poslanceckom klube vnímame ZAaRES ako kľúčovú organizáciu starostlivosti o mestské životné prostredie. Veľmi si vážime prácu jeho zamestnancov a ich otvorenosť voči novým a citlivejším prístupom pri údržbe mestskej zelene v posledných rokoch. Pri tomto významnom výročí prechádza ZAaRES zásadnými zmenami – sťahuje sa z lokality pri Tajovke do nového areálu v Majeri. Veríme, že pôjde o viac než len presun personálu a hnutelného majetku. Chceme využiť toto obdobie na otvorenie širokej diskusie o tom, ako by ZAaRES mal fungovať v 21. storočí, vzhľadom na výzvy, ktorým mestá čelia v dôsledku klimatických zmien – napr. prehrievanie mestského prostredia. V našom meste je jednou z výziev starostlivosti o stromy tak, aby prosperovali – či už ide o dospelé stromy alebo o novú výsadbu, ktorá často len živorí a neplní svoju ekologickú ani estetickú funkciu. Prajeme ZAaRESu veľa energie a odhodlania rozvíjať jeho veľký potenciál v prospech nášho životného prostredia.

B Rovnako ako v celom meste, aj v Centre obyvateľov najviac trápia dve témy: nadmerný pohyb áut a nedostatočná údržba komunikácií a verejných priestranstiev. V téme dopravy je povzbudivé, že postupne zavádzame parkovacia politiku. Som však presvedčená, že bez modernizácie verejnej dopravy a propagácie aj iných dopravných prostriedkov pretlak áut nezmiernime. S tým úzko súvisí aj bezpečnosť na našich uliciach. Spolu s obyvateľmi sme otvorili tému nadmerného pohybu áut v pešej zóne. Nainštalovali sa tak bariéry pre vstup áut na Národnej ulici a zároveň sme prijali nové pravidlá dopravného režimu v celej pešej zóne. Na podnet obyvateľov Severnej ulice sme dobudovali chodník a zlepšili dopravnú situáciu na Lazovnej, kde deti z Bakosovej školy denne čelia nebezpečným stretom s autami. Keďže viem, že aktívni občania sú najväčšou silou a nádejou tohto mesta, aktívne podporujem rozvoj komunít a ich aktivity.

Novinky schválené na decembrovom zastupiteľstve

V tejto rubrike prinášame dôležité informácie z rokovania ostatného mestského zastupiteľstva, ktoré sa uskutočnilo v poslednom mesiaci roka 2024. Mestu Banská Bystrica sa vďaka zodpovedným rozhodnutiam v minulosti a šetreniu v rôznych oblastiach podarilo zostaviť vyrovnaný rozpočet na rok 2025 v objeme 110 miliónov eur. Vďaka tomu dokáže zabezpečiť pre svojich obyvateľov základné služby, pričom nezvyšuje miestne dane a poplatky.

Ako sme informovali v decembrovom vydaní Radničných novín, samospráva bola úspešná v získavaní finančných prostriedkov na realizáciu viacerých projektov. Mesto pod Urpínom čaká historicky najväčšia obnova základných škôl. Za viac ako 6 miliónov eur z externých zdrojov získa nový šat ZŠ Goliašova a ZŠ Slovenského národného povstania, pripravené sú projekty obnovy ďalších piatich základných škôl. V rozpočte je na školstvo schválených celkovo 40 miliónov eur. Budúcoročný rozpočet počíta aj s významnými investíciami v dopravnej infraštruktúre. Ide napríklad o rekonštrukciu cesty na Pieninskej ulici (350 tis. eur), Rudohorskej a Kollárovej ulici. V tomto roku by sa zároveň mala realizovať aj najrozsiahlejšia obnova chodníkov na Radvanskej, Oremburskej, Mládežníckej, Družby, Okružnej, Tulskej, Internátnej, Tatranskej, Rudohorskej, Sitnianskej, Starohorskej a Strážovskej ulici. V pláne je vybudovanie nového chodníka a osvetlenia popri novej ceste na Pršiansku terasu (500 tis. eur), ale aj chodníkov v Kostiviarskej či Kremničke (398 tis. eur). V spolupráci s dopravcami plánuje mesto obstaráť nové autobusy a trolejbusy v objeme 20 miliónov eur.

Klimatická stratégia

Mestské zastupiteľstvo schválilo aj Akčný plán pre mitigáciu a adaptáciu na zmenu klímy mesta Banská Bystrica (APMA). Ide o prvý strategický dokument mesta pre túto oblasť. Bol realizovaný v rámci projektu podporeného z grantov Európskeho hospodárskeho priestoru. Na jeho tvorbe sa podieľal aj významný slovenský klimatológ prof. Milan Lapin a Nórsky inštitút pre mestský a regionálny výskum Metropolitnej univerzity v Osle. Dokument mohla pripomenkovať aj verejnosť a odborníci. Pozostáva najmä z analýz, klimatologického hodnotenia, posúdenia zraniteľnosti vrátane modelovania zmeny podnebia a strategickej časti, ktorá určuje konkrétne opatrenia, ktoré radnica plánuje realizovať. Mesto v súčasnej dobe prispieva k naplneniu tejto stratégie realizáciou viacerých opatrení. Ide napríklad o rekonštrukcie materských a základných škôl so zameraním na energetické úspory, nákup e-bikov, výmenu pouličných svietidiel za úsporné LED svietidlá, realizáciu dažďových a ovocných záhrad, inštaláciu tienení detských ihrísk, fotovoltických panelov či budovanie zelených striech. Mesto má tiež vypracovanú štúdiu využiteľnosti jednotlivých objektov na inšta-

Foto: MŠÚ BB

Zasadnutie MZS

láciu fotovoltických elektrární, kde bol hodnotený potenciál všetkých mestských budov.

Program rozvoja mesta

Program rozvoja mesta (na roky 2024 až 2030) je základný, hlavný strategický rozvojový dokument, ktorý umožňuje vidieť mestské projekty v kontexte dlhodobého smerovania a rozvoja. Pomáha mestu nastaviť si priority a smerovanie investícií, identifikuje prepojenia projektov a potenciál posunúť mesto k dosiahnutiu strategických cieľov. Trvanie platnosti dokumentu je prepojené na sedem ročný programový cyklus Európskej únie. Celkovým cieľom je zvyšovanie kvality života v meste nielen pre súčasných obyvateľov, ale zvyšovanie atraktivity územia aj pre návštevníkov a investorov. Program rozvoja mesta má 3 priority, a to prosperujúce, odolné a dobre spravované mesto. Dokument je verejne dostupný na webovej stránke mesta a na tvormespolu.banskabystrica.sk, ktorá podporuje spoluprácu, transparentnosť a postupné zverejňovanie informácií o najdôležitejších aktivitách a strategických projektoch mesta.

Poplatok za rozvoj

Od 1. 1. 2025 sa upravila výška sadzieb poplatku za rozvoj. Pri stavbách na bývanie, stavbách na poľnohospodársku produkciu, pri priemyselných stavbách, ako aj stavbách na ostatné podnikanie a zárobkovú činnosť i ostatných stavbách, sa po zapracovaní pripomienok stanovila jednotná cena 20 eur za meter štvorcový. Dôvodom zavedenia tohto poplatku bolo zmiernenie dopadov vznikajúcich v súvislosti s realizovanou výstavbou v meste a zabezpečenia zdrojov na budúce výdavky súvisiace predovšetkým so zvýšenými

nárokmi na budovanie dopravnej a sociálnej infraštruktúry. V roku 2023 bol príjem z poplatku za rozvoj v celkovej výške 83 815 eur, v roku 2024 išlo o 146 615 eur.

Sociálne služby

Na základe reálnych potrieb, ktoré vyplynuli z praxe, upravuje mesto Banská Bystrica podmienky poskytovania niektorých sociálnych služieb. Mesto už nebude poskytovať jednorazovú činnosť zameranú na opatrovanie detí vo vyhľadávacom zariadení Rozprávkové jasličky. O túto službu bol dlhodobo slabý záujem a za posledných päť rokov ju využilo minimum rodičov. Ďalšou zo služieb, ktorú už mesto poskytovať nebude, je jednorazové opatrovanie pre fyzické osoby v dennom stacionári. Túto ambulatnú formu služby jednorazovo doposiaľ nikto za štyri roky jej platnosti nevyužil. V dennom stacionári je však naďalej aktuálna odľahčovacia služba. Ide o pomoc pre ľudí odkázaných na pomoc inej fyzickej osoby, na základe posudku Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Žiaden záujem nebol ani o prepravnú službu fyzických osôb nad 62 rokov a pre ostatné fyzické osoby. Zmena nastáva aj v prípade poskytovania regeneračno-rekondičných služieb. Z dôvodu skvalitňovania sociálnych služieb je od nového roka činnosť kvalifikovaného maséra a fyzioterapeuta určená najmä pre klientov v našich zariadeniach sociálnych služieb, ktorí ju potrebujú najviac, nakoľko sú veľakrát odkázaní len na svoje lôžko a úzky priestor pohybu. Cieľom mesta je skvalitniť spôsob života ľudí v našich zariadeniach. Problémom je aj to, že takýchto profesií je nedostatok, a ani mesto nevie takéto pracovné miesta obsadiť a reflektovať na početné požiadavky verejnosti.

M. Debnárová

Pravidlá zberu komunálneho odpadu

Aby odpadové hospodárstvo mesta fungovalo efektívne, potrebuje k tomu aj disciplinovaných obyvateľov. V poslednom čase sa to však v Banskej Bystrici nedarí naplňať. Obyvatelia vyhadzujú ku kontajnerom nadrozmerný odpad aj mimo určených dní. Ide pritom o nelegálnu činnosť.

Legislatíva zakazuje ukladať odpad mimo nádob na komunálny odpad (KO). Ak je pôvodca známy, je možné za tento delikt udeliť pokutu až do výšky 1400 eur. Mimo zberných nádob je možné uložiť len objemný odpad podľa harmonogramu zberu, nebezpečný odpad počas jarného a jesenného zberu a v zimných mesiacoch vianočné stromčeky. Všetky informácie a harmonogramy zberu sú uvedené a aktualizované na stránke mesta, príručku "Kam s komunálnym odpadom v Banskej Bystrici" dostala každá domácnosť.

Nadrozmerný odpad

Tento typ odpadu sa v Banskej Bystrici zbiera nad rámec zákona, raz mesačne v presne stanovených termínoch. Odovzdať ho k nádobám na KO je možné deň pred termínom zberu. V posledných mesiacoch však dochádza k zneužívaniu zabehnutého systému, ľudia ku kontajnerom ukladajú karosérie z vozidiel, bytové jadrá, komunálny odpad, rôzny stavebný odpad, kachličky, kuchynské linky či WC misy aj niekoľko týždňov pred ich zberom. Chceme upozorniť Banskobystričanov a Banskobystričanky, aby dbali na správne ukladanie veľkoobjemového odpadu a aby priestor okolo stojísk zbytočne neznečisťova-

li. Takéto nezodpovedné konanie má dopad aj na hygienu bývania či na zvýšený výskyt hľadavcov v danej lokalite. Drobný stavebný odpad mimo harmonogramu jeho zberu môžu obyvatelia mesta odovzdať za poplatok (0,03 eur/1kg odpadu) v Zbernom dvore na Zvolenskej ceste.

Zber textilu

Od začiatku tohto roka platí povinný zber a triedenie textilného odpadu pre samosprávy. Nepotrebné šatstvo môžu občania odovzdať do vybraných špeciálnych kontajnerov, rozmiestnených v každej mestskej časti a na každom sídlisku. V celom meste ich je dohromady 80. Oblečenie môžu ľudia odovzdať takisto v Zbernom dvore.

Kam s nebezpečným odpadom?

Tento typ odpadu vôbec nepatrí k smetným nádobám. Pokiaľ vyhadzujete elektrické spotrebiče, batérie, lieky po záručnej dobe, olejové filtre či plasty znečistené ropnými látkami, mobilný zber sa vykonáva dvakrát ročne. Celoročne je možné nebezpečné odpady odovzdať v prevádzke spol. Detox s. r. o. na Zvolenskej ceste v pracovných dňoch od 7:30 do 15:30 hod.

Vyhodené pneumatiky

Použitie pneumatiky je možné odovzdať bezplatne distribútorom pneumatík. Zobrať by ich mal každý pneuservis, autoservis a predajňa pneumatík. Spätný zber sa vykonáva bez viazanosti na nákup tovaru a služieb, bez ohľadu na značku pneumatík.

Zberný dvor v Radvani

Do zberného dvora je možné bezplatne, v rámci poplatku za komunálny odpad, odovzdať papier, plasty, sklo, kovy, viacvrstvové kombinované materiály, tzv. tetrapaky, drevo, biologicky rozložiteľné odpady a jedlé oleje a tuky. Otváracie hodiny sú v pracovných dňoch od 8:30 do 17:30 hod., v sobotu od 8:30 do 17:00 hod.

V roku 2024 bolo na území mesta vyzbieraných prostredníctvom stojísk na komunálny odpad a zberného dvora 28 570 ton odpadu. Zlepšenie môžeme dosiahnuť len vzájomným úsilím, za čo vám vopred ďakujeme.

*Oddelenie odpadového hospodárstva
a údržby verejných priestranstiev*

Pneumatiky v prírode a na verejných priestranstvách mojimi očami

Pneumatiky nekončia vždy tam, kde by mali. Ich odstraňovaniu z verejných priestranstiev sa venujú dobrovoľníci z Banskobystrického spolku okrášľovacieho a ochranného (BBSOO). Popri skrášľovaní mesta sa už roky snažia o zlikvidovanie čiernych skládok.

Záleží nám na životnom prostredí, v ktorom žijeme, máme radi naše mesto a nelegálne skládky v prírode a na verejných priestranstvách nám prekážajú. Pneumatiky väčšinou nachádzame na okraji lesov a lúk, v remízkach, v intraviláne, ale aj v extraviláne mesta. Častými miestami nelegálne uložených pneumatík sú aj rôzne slepé uličky, odbočky, garáže a menej frekventované miesta. Za posledné štyri roky sme našli a vyzbierali 3300 kusov rôznych pneumatík, čo je alarmujúce číslo. Takto nájdené pneumatiky zbierame a zväžame na miesta, kam patria, teda do pneuservisov. Pneumatiky často nachádzame na stojiskách smetných nádob. Obyvatelia sa takto najčastejšie zbavujú ojazdených pneumatík. Tie však nepatria medzi bežný komunálny odpad. Za ich zber je podľa zákona zodpovedný výrobca. Je zakázané ich

voľne umiestňovať na verejné priestranstvá a stojiská kontajnerov. Každý Banskobystričan a Banskobystričanka môže bezodplatne odnieť ojazdené pneumatiky do ktoréhokoľvek zmluvného pneuservisu, pričom nie je vôbec dôležité, kde ich kúpil. Autoservis je podľa zákona povinný takéto pneumatiky odobrať a postúpiť na zhodnotenie. Preto apelujem na obyvateľov, ktorí o tejto možnosti doposiaľ nevedeli, aby tak do budúca

s pneumatikami nakladali a aby ich neukladali na verejné priestranstvá a tobôž nie do prírody. Samozrejme, ak chcete naraz odviezť väčšie množstvo pneumatík, je vhodné a potrebné sa vopred s daným pneuservisom dohodnúť. Ich kapacita niekedy nemusí postačovať. Pri našich aktivitách aktívne spolupracujeme s pracovníkmi mestského úradu, s oddelením odpadového hospodárstva, kde pri náleze väčšieho množstva pneumatík koordinujeme ich odvoz. Verím, že obyvatelia budú k tejto problematike pristupovať maximálne zodpovedne a že sa počet vyhodených pneumatík do budúca minimalizuje.

Foto: V. Bállek

*Vladimír Bállek,
BBSOO a kolektív dobrovoľníkov*

Banská Bystrica - 770 rokov mestom

Tento rok si mesto Banská Bystrica pripomenie 770. výročie udelenia listiny mestských práv. Po Trnave, Zvolene, Krupine, Starom Tekove, Spišských Vlachoch, Jasove, Svätom Kríži nad Hronom (dnes Žiar nad Hronom), Nitre, Košiciach, Babinej, Dobrej Nive a Banskej Štiavnici získala Banská Bystrica tiež svoj rodný list a stala sa 13. mestom na území dnešného Slovenska, ktorému boli udelené v 13. storočí kráľovské mestské privilégia.

Pôvodná listina prináša najstaršiu písomnú zmienku o existencii Banskej Bystrice a predstavuje jedinečné svedectvo o jej najstaršej histórii. V jednotlivých častiach sa hovorí o právach spojených so samosprávou mesta, o výsadách zabezpečujúcich jeho existenciu a nezávislosť. Výsady zabezpečovali možnosť rozvoja hospodárskej prosperity a slobodného rozvoja. V dôsledku toho sa staršia slovenská osada stala slobodným kráľovským a banským mestom a zaradila sa do elitnej skupiny najvýznamnejších stredovekých miest kráľovského Uhorska. Z listiny sa prvýkrát dozvedáme názov osady povýšenej na municípium Nova villa Bystrice. Presný dátum listiny nie je známy, ale podľa typu použitej datovanej formalky v závere listiny je zrejmé, že to mohlo byť niekedy v druhej polovici roku 1255. V listine nie je uvedené miesto vydania. Panovník vydal latinsky písanú listinu pre nemeckých kolonistov saského pôvodu. Tí na toto územie prišli s cieľom oživiť banskú výrobu, pretože domáce obyvateľstvo nedokázalo realizovať efektívnejšiu hlbinnú ťažbu drahých kovov než bola ťažba povrchová. Listina obsahuje:

Úvodné slovo kráľa

Ja, Belo [IV., 1206 – 1270], z Božej milosti kráľ Uhorska, Dalmácie, Chorvátska, Ramy, Servície, Galicie, Lodomérie a Kumánie, všetkých verných Kristovi ako prítomných, tak aj budúcich, hodlajúcich nahliadnuť do tejto listiny, pozdravujem v mene Spasiteľa. Prezierať a obozretní králi zdobievajú svojich poddaných leskom slobôd, aby sa im podľa zásluhy mohol rozmnožovať počet služobníkov, pretože tým sa uchováva úcta ku kráľovskej výsosti. A preto chceme dať obsahom tejto listiny na vedomie, že sme našim hosťom z novej osady Bystrice blízko Lupče udelili na ich prosbu tieto výsady:

• Právo slobodnej voľby farára

Obsahom tejto listiny chceme dať všetkým na vedomie, že sme svojim hosťom z novej osady Bystrice blízko Lupče udelili na ich prosbu výsadu, aby si spoločne volili farára a sami ho predstavovali ctihodnému otcovi arcibiskupovi ostrihomskému, aby ho natrvalo potvrdzoval pre ich kostol.

• Právo slobodnej voľby richtára

Okrem toho budú voliť na radu a so súhlasom obce na obdobie jedného roku správcu alebo richtára, ktorý ich bude súdiť vo všet-

kých sporoch, a v celom Uhorskom kráľovstve nebudú môcť byť obžalovaní v žiadnom spore pred iným sudcom.

• Povolenie ťažby drahých kovov na území Zvolenskej stolice

Tiež budú môcť hľadať zlato, striebro a ostatné kovy po celej Zvolenskej župe až po jej hranice, a to ako na poliach, tak v hájoch, lesoch a vodách. Nech vo vnútri nižšie uvedených hraníc majú neobmedzený úžitok zo všetkého s výnimkou poľovačky a chytania rýb. Z bane na zlato budú platiť desiatok, zo striebra a všetkých ostatných kovov sú povinní platiť osminu.

• Riešenie konfliktov podľa saského práva

Ak v ktoromkoľvek spore, ktorý sa rozhoduje súbojom, osoba, ktorá ich napadne, patrí k nim alebo požíva ich slobody a je ich národnosti, musí byť súboj vybojovaný s okrúhlym štítom a mečom, ako je zvykom u Sasov. Ak však bude táto osoba v postavení cudzinca, vtedy o spôsobe súboja rozhodne kráľ. Tiež nebudú povinní na predvolanie dostaviť sa na dvor, iba že by boli predvolaní naším zvláštnym listom; tu sa budú musieť dostaviť k nám alebo k tomu, komu [to] dovolíme [svojím] rozhodnutím.

Mešťania budú

• vyňatí spod súdnej právomoci úradníkov Zvolenskej stolice

Nad to povoľujeme spomenutým svojim hosťom z Bystrice, že nikto okrem našej výsosti nemôže u nich požívať pohostinstvo, iba tí, ktorých prijímú sami z vlastnej vôle. K tomu dodávame, aby boli úplne vyslobodení a vyňatí zo všetkej súdnej právomoci zvolenských županov ustanovených pre [príslušnú] dobu. Chceme tiež, aby neboli povinní nikomu platiť dávky alebo pozemkové poplatky. Pokiaľ ide o výmenu mincí, peňazomenci, ktorí k nim prídu, za sedem dní nebudú mať v záležitosti novej mince nad nimi moc; ako náhle však uplynie oných sedem dní, budú mať všetku právomoc, ktorú majú v Ostrihome alebo v Budíne.

• povinní kedykoľvek pohostiť panovníka a bojovať pod zástavou kráľa

Mimo to budú povinní ísť k vojsku alebo na výpravu, na ktorú my osobne pôjdeme, a to riadne ozbrojení a pod našou zástavou.

• oslobodení od platenia daní, pozemkových poplatkov a platenia mýta

Naviac dovoľujeme svojim vyššie menovaným hosťom z Bystrice, aby sa radovali z takej slobody vo veci mýta, akej sa tešia naši hostia v Banskej Štiavnici, a aby im nikde v celom našom kráľovstve neboli robené ťažkosti. Okrem toho – aby sa mnohé stručne uzavrelo – svojim častokrát spomenutým hosťom odovzdávame ornú pôdu, lesy a lúky, ktoré nutne potrebujú, a tam nech sa nikto neopováži ich obťažovať.

Vymedzenie chotára mesta

Aby však nevznikla pochybnosť, spor alebo omyl, pokiaľ ide o medze alebo hranice, rozhodli sme, aby boli [hranice] vyznačené naším verným radcom, taverníkom Baasom a v tejto listine výslovne uvedené v poradí, v akom sú vytýčené:

• Hranica začína pri rieke Hron na mieste, kde sa do rieky Hron vlieva rieka Uduřná, stúpa po rieke Uduřnej až po cestu, kto-

rá vedie do Turčianskej stolice; a po tejto ceste smeruje na sever. Potom ide hranica pod úbočím veľkej hory [Pánsky diel] až k rieke, ktorá sa nazýva Čelnica [Selčiansky potok], po nej zostupuje až k spomenutej rieke Hron, prechádza túto riekou po akomsi ostrove, vystupuje na vysokú horu [Stará kopa] a potom sa po temene hory [Urpín] vracia k skôr spomenutej hranici, [t. j. tam,] kde sa rieka Udurná vlieva do rieky Hrona; na tom mieste [hranica] končí.

- Naviac sme hosťom odovzdali líku menom Hradná, aby ju večne a slobodne vlastnili.

Napokon, aby to, čo predchádza, dostalo trvalú a pevnú platnosť a aby to postupom času

Foto: archív Stredoslovenské múzeum

nemohlo byť nijako prehlásené za neplatné, vydali sme túto listinu, pevne potvrdenú našou dvojitou pečaťou. Dané prostredníctvom nášho milého a verného radcu Smaragda, stolično-belehradského prepošta a vicekancelára nášho dvora, roku Pána 1255, nášho panovania však roku dvadsiateho.

Listina privilégii je napísaná na pergamente s rozmermi 48x37 cm. V súčasnosti sa nachádza v Štátnom archíve v Banskej Bystrici. V minulosti bola poškodená, o čom písal v roku 1736 polyhistor a veľká ozdoba Uhorská Matej Bel (1684 – 1749), rodák z Očovej. V súčasnosti je reštaurovaná, chýba však pôvodná pečať na pergamenovom prúžku, ktorá sa nezachovala. V zbierkovom fonde Stredoslovenského múzea sa nachádza jej faksimile z roku 2015.

Filip Glocko, Stredoslovenské múzeum

Oslavy okrúhleho výročia udelenia mestských privilégii

Mesto Banská Bystrica si v roku 2025 pripomína významné jubileum - 770. výročie udelenia mestských privilégii. Táto historická udalosť, ktorá sa odohrala v roku 1255, položila základy rozvoja a identity mesta. Počas celého roka sa preto obyvatelia i návštevníci môžu tešiť na bohatý kultúrny program a sprievodné aktivity, ktoré budú oslavovať toto okrúhle výročie.

Kultúrne podujatia

Oslavy odštartovali exkluzívnym koncertom klavírneho virtuóza Petra Breinera v Robotníckom dome. Tento svetoznámy slovenský rodák, žijúci v Londýne, je držiteľom vysokého štátneho vyznamenania Rad Ľudovíta Štúra I. Triedy. Pod hlavičkou 770. výročia sa uskutoční aj koncert husľového virtuóza Václava Hudečka so Slovenským komorným orchestrom 6. marca 2025 o 18:00 hod. v Robotníckom dome, ktorý zároveň slávnostne otvorí 64. ročník Banskobystrickej hudobnej jari, jedného z najstarších hudobných festivalov na Slovensku.

Dni mestskej kultúry

Predposledný júnový víkend ožije meso Dňami mestskej kultúry. Návštevníci sa môžu tešiť na súčasné spracovanie významných historických udalostí, ktoré sa odohrali na území mesta. Naším cieľom je prinavrátiť pomyselný život mestským hradbám a aj prostredníctvom vizuálnych prvkov si pripomenúť významné udalosti, akými je napríklad jeden z požiarov, ktorý tu vypukol. Pripravujeme pestrý program v rôznych lokalitách. Každý kultúrny subjekt, ktorý by chcel participovať na Dňoch mestskej kultúry, nás môže

kontaktovať prostredníctvom e-mailu dmk@banskabystrica.sk do 28. 2. 2025.

Radvanský jarmok a ďalšie aktivity

Výročie udelenia mestských privilégii sa symbolicky prepojí aj so slávnostným otvorením 367. Radvanského jarmoku. Táto tradičná udalosť má hlboké korene v histórii mesta. Už v roku 1655 získala vtedajšia obec Radvaň od cisára Leopolda I. privilégium na organizovanie výročného jarmoku v deň sviatku Narodenia Panny Márie (pôvodne 8. septembra). Tento dátum sa považuje za oficiálne potvrdenie prvého Radvanského jarmoku, hoci pod týmto názvom sa konal až o dva roky neskôr, 8. septembra 1657.

Mesto Banská Bystrica bude verejnosť priebežne informovať o všetkých podujatiach a detailoch osláv 770. výročia udelenia mestských privilégii. Už najbližšie, 28. februára 2025 nás čaká kvíz, ktorý pripravujeme v Robotníckom dome. Sledujte preto oficiálne webové stránky mesta a ďalšie komunikačné kanály, aby ste nepremeškali žiadnu z pripravených aktivít.

K. Hulinová, Oddelenie kultúry MsÚ BB

Potulky mestom

Turistické informačné centrum pri príležitosti 770. výročia udelenia mestských privilégii pripravuje niekoľko potuliek. Vo februári si priblížime históriu banskobystrických richtárov. Marcové potulky sa budú venovať oslobodeniu mesta, od ktorého uplynulo 80 rokov.

THURZO – FUGGER zážitková expozícia oslávi ďalšie narodeniny spolu s 530. výročím založenia Thurzovsko-Fuggerovskej spoločnosti 15. a 16. marca, kedy bude bezplatné vstupné pre všetkých návštevníkov. Zberateľov suvenírových bankoviek potešíme v apríli vydaním bankovky k 770. výročiu udelenia mestských privilégii. V spolupráci s OOCR Stredné Slovensko sme pre vás v máji pripravili potulky vláčikom o významnom spisovateľovi Jozefovi Gregorovi Tajovskom a v júni si priblížime začiatok Baníckeho povstania, ktoré sa začalo pred 500 rokmi.

V lete sa môžu obyvatelia a návštevníci tešiť na Letné potulky mestom, kde si každoročne priblížime zaujímavosti z histórie mesta. Svetový deň cestovného ruchu v septembri bude patriť ďalšej významnej osobnosti mesta, Ladislavovi Hudecovi. V decembri sa v THURZO – FUGGER zážitkovej expozícii pozrieme bližšie na život Jakoba Fuggera pri príležitosti 500. výročia jeho úmrtia.

M. Mlichová, Turistické informačné centru

Marek Madro: Robíme ťažkú, no pre nás najkrajšiu prácu na svete

Pomáhajú nonstop a anonymne tým, ktorí sa ocitli v temnote a nevidia cestu von, ktorí majú pocit, že sú sami a nevedia ako sa z toho dostať. Sú k dispozícii všetkým mladým či dospelým, ktorí trpia osamelosťou, trápia ich myšlienky na ukončenie života, sú nepochopení alebo prežívajú smútok. Psychológovia a psychologičky z organizácie IPčko im do ich temných dní prinášajú svetlo a ukazujú im, že nádej vždy existuje. Aj nedávne smutné udalosti nás varujú, že starostlivosť o duševné zdravie detí i dospelých musí byť jednou z priorit pre každého z nás.

Foto: MsÚ BB

IPčko je organizácia, ktorá na Slovensku funguje od roku 2012. Ich Centrum krízovej intervencie Káčko je v Banskej Bystrici otvorené štyri roky.

IPčko poskytuje pomoc prostredníctvom Krízovej linky pomoci – telefonická linka 0800 500 333, chatová poradňa aj e-mailová poradňa (poradna@ipcko.sk) – ale aj cez Krízový intervenčný tím IPčko (KITIP), nízkoprahové kluby pre mladých a spomínané Centrá krízovej intervencie. V jednom z nich, na Hornej 65 v Banskej Bystrici, sme sa rozprávali s riaditeľom občianskeho združenia IPčko, Marekom Madrom.

■ Marek, situácia s duševným zdravím mladých sa z roka na rok zhoršuje, trpia depresiami, systémová pomoc zaostáva. Vaše IPčko im aj v našom meste pomáha toto obdobie zvládnuť. S čím v sebe zápasia v súčasnosti mladí dospievajúci ľudia?

Naše štatistiky dlhodobo ukazujú, že téma číslo jeden medzi mladými dospelými ľuďmi, ktorí tvoria najväčšiu skupinu, ktorej pomáhame, je pocit osamelosti a na druhom mieste sú myšlienky na ukončenie života. Mnohí majú doma nehody, sú nepochopení, šikovaní v škole či v online priestore, majú pocit, že sú sami, že ich nikto nepočúva, aj keď sú v kolektíve. Myslia si, že sa už nič nedá robiť a dostávajú sa na okraj, prežívajú obrovskú vnútornú bolesť... Naším cieľom je, aby našli niekoho, s kým môžu hovoriť, ak prežívajú pocit osamelosti a nemajú sa s kým rozprávať, o tom, čo prežívajú. Pomáhame aj rodinám, ktoré si prechádzajú niečím ťažkým, napríklad stratou blízkeho. Špeciálna téma, nielen v Banskej Bystrici, je radikalizácia mladých.

■ V tejto súvislosti mi nedá nespomenúť nedávne tragické udalosti na Gymnáziu v Spišskej Starej Vsi, kde váš prešovský Krízový intervenčný tím IPčko v úzkej spolupráci s rezortom školstva a záchranými zložkami poskytoval krízovú psychologickú

pomoc zasiahnutým. Môžeme sa obávať, že takýchto prípadov bude pribúdať?

Radikalizácii mladých ľudí sa venujeme už pár rokov a dlhodobo upozorňujeme na to, akú vážnu situáciu tu máme. Stretávame sa s mladými, ktorí prežívajú frustráciu, hnev, pocit nespravodlivosti a hovoria aj o rôznych spôsoboch, ako spoločnosť zobudiť. Týchto prípadov je oveľa viac, než si spoločnosť pripúšťa, a stále nemáme systémové riešenia, ktoré by týmto tragédiám dokázali zabrániť. Téma radikalizácie a duševného zdravia je komplexná, vyžaduje si spoluprácu medzi rezortmi, dôveru a rešpekt. Ak sa konečne nespojíme a nezačneme koordinovane konať, hrozia nám tu ďalšie takéto prípady.

■ Ľudia potrebujú systémovú odbornú pomoc ihneď, no čakajú na ňu aj mesiace. Na termín k psychológovi či k psychiatrovi sa na Slovensku čaká aj pol roka. Vy ste predbehli dobu a supľujete niečo, čo sa už dávno malo objaviť v štátnom systéme.

Sme tu pre ľudí v kríze, aby sme im pomohli zvládnuť prechodné obdobie. Mnohí nevedia, ako sa k systémovej pomoci dostať, majú voči nej predsudky, alebo nevládzu venovať svoju energiu hľadaniu pomoci. Snažíme sa vytvárať lokálne zázemie pre psychologickú pomoc. Sieťovať odborníkov, inštitúcie a organizácie, aby sme rozhýbali systém. Aby ľudia v regiónoch dostali pomoc práve vtedy, keď ju potrebujú. V Banskej Bystrici náš tím pomáhal minulý rok viac ako 9 500-krát.

■ Takmer 10 000 volaní o pomoc je alarmujúce číslo. Stíhate vôbec poskytnúť potrebnú pomoc všetkým, ktorí ju potrebujú?

Žiaľ, nie. V Banskej Bystrici poskytujú pomoc a sú k dispozícii traja ľudia. Potrebovali by sme ich minimálne raz toľko, aby sme pokryli základný dopyt. Niektorí z kolegov má vždy službu, či už počas dňa alebo v noci, a vypo-máhajú nám aj naši kolegovia z okolia. Často prichádzajú poskytnúť pomoc v noci ku koľajniciam, snažia sa ľudí dostať do bezpečia, pracovať s nimi... Celkovo stíhame v IPčku aktuálne reagovať zhruba len na každé desiate volanie o pomoc. Každá finančná pomoc a podpora nám umožní zväčšovať dostupnosť,

byť tu pre viac ľudí v kríze a odpovedať na viac volaní o pomoc.

■ Okrem krízovej linky pomoci ste vytvorili po Slovensku pobočky - Káčka, kde môže prísť hocikto, kto potrebuje, ako vy hovoríte, nájsť svetlo v temnote.

Chceme všetkým odkázať, že pomoc existuje a je tu. Niekedy je to s ňou komplikované, ale nemôžeme dovoliť, aby ľudia mali pocit, že neexistuje žiadna pomoc či inštančia, kam môžu prísť. My sme ochotní hľadať pomoc spolu s nimi. Hľadať možnosti a spôsoby ako sa dostať z vnútornej bolesti a nájsť nejakú mieru nádeje. Naša skúsenosť je taká, že ak ľudia nájdu odvahu a začnú hovoriť, čo prežívajú, tak sa ich životy vedia výrazne zlepšiť.

■ Čo by ste odkázali ľuďom, ktorí potrebujú pomôcť?

Aby nezostávali osamote. Aby sa porozprávali a dali zo seba von to, čo ich ťaží. Sme tu pre nich nonstop, bezplatne a hlavne anonymne.

■ Aj pre naše mesto je téma duševného zdravia detí, mladých i dospelých dôležitá. Preto sme tento rok venovali výťažok vo výške 8266 eur z Primátorského punču a systému vratných pohárov v rámci Banskobystrických Vianoc práve vášmu občianskemu združeniu. Čo by ste odkázali Banskobystričanom a návštevníkom mesta?

Vianoce sú obdobím, kedy všetci žijeme sentimentom, chceme sa tešiť, sme pripravení na všetok ligot a snažíme sa o to, aby bolo všetko pekné a dokonalé. Mal som možnosť prežiť kúsok adventného večera práve v Banskej Bystrici. Keď som videl ľudí, ako sú spolu a ako sa tešia z toho, že si môžu spolu odovzdať kúsok Vianoc, tak som im chcel veľmi poďakovať za to, že sa k nám prihlásili. Nielenže prišli na punč, ale mali tiež odvahu priznať sa k téme duševného zdravia, aj keď je to niečo, o čom sa málo hovorí a v spoločnosti je to stále tabu. Veľmi si to vážim a ďakujem mestu, ktoré to celé vymyslelo a zorganizovalo, ako aj ľuďom, ktorí nás podporili a podporujú aj naďalej.

Z. Marhefková

Chceme posilniť status učiteľa v našich základných a materských školách

Lepšie podmienky pre učiteľov, posilňovanie ich statusu a efektívnejšia komunikácia v trojuholníku pedagóg-žiak-rodíč. To sú hlavné ciele, na ktorých už dlhodobo pracuje mesto Banská Bystrica prostredníctvom svojho Školského úradu. Tieto výzvy sú ešte akútnejšie v súčasnej polarizovanej spoločnosti. Jednou z najväčších výziev v tejto oblasti bude aj otázka vyššej miery bezpečnosti na školách. Rozprávali sme sa s vedúcou Školského úradu, oddelenia školstva a mládeže Janou Odrobiňákovou.

Len nedávno otriasla Slovenskom šokujúca správa o útoku 18-ročného žiaka a učiteľov

V Spísskej Starej Vsi. Budete po tejto tragickej udalosti venovať zvýšenú pozornosť bezpečnosti na školách?

Áno, je to veľmi smutné a neuveriteľné, čo sa prednedávnom stalo. Vyjadrujem úprimnú sústrasť pozostalým. Musíme si uvedomiť, že v dnešnej dobe je veľmi dôležité venovať pozornosť všetkým žiakom, nevyvímajúc tých s dobrými až excelentnými výsledkami. Aj preto u nás funguje školský podporný tím. Tvoria ho odborní zamestnanci, medzi ktorých patrí psychológ, špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg, školský logopéd a pedagogický asistent. Finančne je to hradené z rozpočtu ministerstva školstva. Aj my si uvedomujeme veľkú zodpovednosť a preto sme už v tomto smere prijali určité opatrenia. Už v minulom školskom roku sme zintenzívnili aktivity v rámci prevencie sociálno-patologických javov v našich ZŠ, zrealizovali sme projekt Revolution train (protidrogová prevencia) a tento školský rok sa snažíme pomáhať v tejto oblasti aj materským školám.

Dnešná spoločnosť je polarizovaná v mnohých smeroch, školstvo nevyvímajúc. Považujete za potrebné posilniť status a kredibilitu pedagogických zamestnancov?

Jednoznačne áno. Práca učiteľa je mnohokrát psychicky aj fyzicky náročná, no zároveň aj krásna. Človek jej však musí byť oddaný. Ak nie je pre neho poslaním a nenapĺňa ho, nemusí to priniesť požadovanú efektívnosť v edukácii. Posledné roky pociťujeme nedostatok pedagogického personálu. Mesto potrebuje kvalitných učiteľov a učiteľky aj v materských školách vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, ktorých má 29. Vážime si prácu pedagógov a naším cieľom je, aby sme zlepšovali pracovné podmienky učiteľov, posilňovali ich status v spoločnosti a zlepšili komunikáciu medzi učiteľmi, žiakmi a rodičmi.

Ako chcete skvalitňovať podmienky pre učiteľov? Majú u vás otvorené dvere aj absolventi vysokých škôl?

My sa dlhodobo snažíme, aby sa podmienky v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu zlepšovali. Pomoc pri práci učiteľom poskytuje aj spomínaný školský podporný tím. Samozrejme, radi privítame aj čerstvé posily z radov absolventov vysokých škôl. Každá začínajúca učiteľka či učiteľ má u nás svojho uvádzajúceho pedagóga. Ten im je oporou, sprevádza ich školským rokom a je im nápomocný aj pri naplňaní plánov.

Detí z roka na rok ubúda. Je tomu tak aj v Banskej Bystrici?

Tento trend môžem potvrdiť. Svedčia o tom aj naše štatistiky. Kým v roku 2018 sa v meste pod Urpínom narodilo 744 detí, v roku 2021 to bolo 715 a v roku 2024 len 467 detí. Pociťujeme to už aj v materských školách. Naším cieľom do budúcnosti je viac prepojiť základné školy s materskými a zlepšiť spoluprácu s rodičmi budúcich prváčkov. V apríli nás čakajú zápisy do základných škôl a preto sa chceme zamerať na dni otvorených dverí, na lepšiu informovanosť. Chceme, aby rodičia vedeli, že aj škôlky sa už profilujú a každá má čo ponúknuť. Napríklad MŠ Profesora Sáru sa venuje environmentálnej oblasti, má status Zelenej školy, takisto aj MŠ Na Starej tehelni. MŠ na Lazovnej sa zameriava na oblasť techniky, MŠ 29. augusta sa venuje tradíciám a regionálnemu kultúrnemu dedičstvu, MŠ na Hornej posilňuje výučbu angličtiny a MŠ 9. mája má v pláne profilovať sa v športovej oblasti.

Netreba zabúdať ani na vzdelávanie pedagógov. Čo ponúkate vašim zamestnancom, aby sa rozvíjali?

Novinkou je, že máme schválenú akreditáciu plánu pre Erasmus +, na základe čoho môžeme realizovať vzdelávanie pedagógov v zahraničí. Týka sa to všetkých materských, základných a základných umeleckých škôl v našej zriaďovateľskej pôsobnosti. Uvedomujeme si, že je nesmierne dôležité, aby sa naše pedagogičky a pedagógovia vzdelávali aj v rôznych zahraničných projektoch, týkajúcich sa inklúzie, prevencie sociálno-patologických javov, digitálnych technológií a environmentálnej oblasti. Verím, že sa nám podarí uspieť.

Začiatkom roka ohlásilo ministerstvo školstva zmeny, ktoré sa majú týkať aj materských škôl. Prioritou má byť predprimárne vzdelávanie. Existuje tu zámer znížiť vek povinnej predškolskej dochádzky od troch rokov dieťaťa?

Samospráva potrebuje nastaviť určité procesy tak, aby túto požiadavku vedela zabezpečiť. Keďže mesto má v aktuálnom školskom roku vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti takmer tri desiatky materských škôl, miesta pre tieto deti zabezpečené máme. Uvidíme, aký dopad bude mať na samosprávu ich nové financovanie a na základe toho pristúpime k čo najväčšej efektívnosti fungovania.

M. Debnárová

Benefity zamestnanca materskej školy

- Každá učiteľka má možnosť profesijného a kariérneho rastu
- Každá MŠ má svoje vlastné stravovacie zariadenie
- Osobný príplatok
- Kvalitné pracovné podmienky vo vynovených a zrekonštruovaných priestoroch
- Možnosť zabezpečenia ubytovania za zvýhodnenej ceny
- Dovoľenka 45 dní
- Možnosť uzavrieť doplnkové dôchodkové sporenie - zamestnávateľ prispieva 2 % z hrubej mzdy
- Po dvoch rokoch práce možnosť využitia rekreačného poukazu
- Možnosť zakúpenia MULTISPORT karty
- Odmena pri pracovnom jubileu

Tvorba Programu rozvoja bývania sa začala

V spolupráci s Inštitútom aktívneho bývania mesto začalo pracovať na koncepčnom materiáli, ktorý určí víziu Banskej Bystrice v oblasti bytovej politiky, s cieľom zabezpečiť lepšiu dostupnosť bývania pre všetky skupiny obyvateľstva. Strategický dokument Program rozvoja bývania bude slúžiť ako rámec pre činnosť samosprávy a jej partnerov v oblasti bývania. Do tvorby dokumentu chce mesto zapojiť odbornú aj laickú verejnosť, s využitím Spolupracovne, v rámci Referátu participácie a inovácie v oblasti otvoreného spravovania.

Bývanie patrí k základným potrebám človeka a vytváranie podmienok pre zabezpečenie bývania rôznych skupín obyvateľov je pre mesto dôležité. Dokument Program rozvoja bývania bude sieťovať všetkých aktérov bytovej politiky a každého, kto k téme bývania má čo povedať. Zároveň pôjde o rôzne cieľové skupiny – napr. zamestnávateľov a ich zamestnancov či skupiny ľudí, ktoré nie sú schopné si svoje bývanie zabezpečiť vo vlastnej réžii.

Spolupráca s externými odborníkmi i verejnosťou

Pri spracovaní dokumentu bude Inštitút pre aktívne bývanie úzko spolupracovať s odbornými útvarmi mestského úradu, mestskou Spolupracovňou a organizáciami v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Zámerom všetkých je vytvoriť podmienky pre efektívnu mediodborovú spoluprácu, ale aj spoluprácu s relevantnými externými odborníkmi, socio-ekonomickými partnermi i verejnosťou. „Celý dokument by mal viesť k tomu, aby malo mesto pred sebou víziu na desať rokov a konkrétnymi

skom zastupiteľstve na jeseň 2025. „Verím, že zapojením rôznych aktérov bytovej politiky vznikne kvalitný a nadčasový dokument, ktorý nám dá navigáciu, akým spôsobom vytvoriť podmienky pre zabezpečenie bývania rôznych skupín obyvateľov. Zároveň taký, ktorý navrhne inovatívne, efektívne a udržateľné riešenia reagujúce na aktuálne, ale aj budúce výzvy v oblasti bývania. Inštitútu pre aktívne bývanie poskytneme maximálnu súčinnosť pri získavaní informácií a podkladov z odborných útvarov, ako aj pri realizácii participatívneho procesu,“ dopĺňa primátor Ján Nosko.

Prvé stretnutie je za nami

Predposledný januárový týždeň sa na prvom stretnutí pracovnej skupiny k tvorbe Programu rozvoja bývania zišlo takmer 40 zástupcov rôznych subjektov. Každý účastník mal možnosť vyjadriť tromi slovami situáciu s bývaním v Banskej Bystrici. V odpovediach sa opakovane objavovali kľúčové témy, ktoré sú pre naše mesto najpálčivejšie: nedostupnosť a kvalita bývania pre mladých, seniorov, zdravotne znevýhodnených a marginalizované skupiny, vysoké ceny bytov a nájomov (v porovnaní s platovými a mzdovými podmienkami v meste), nízky počet nájomných bytov. Zúčastnených sme oboznámili s ďalším harmonogramom, metodikou a štruktúrou procesu tvorby dokumentu, ktorý bude zahŕňať analýzu, stratégiu aj implementáciu. K tvorbe PRB prispievajú organizované fokusové skupiny, online diskusie, workshopy a pod. Pripomíname, že možnosť pridať sa do pracovnej skupiny je stále otvorená. Ak máte záujem, napíšte na sona.karikova@banskabystrica.sk.

Pri tvorbe PRB pomáha Inštitút aktívneho bývania

Foto: MŠJ BB

Aktéri bytovej politiky

„V procese prípravy dokumentu plánujeme využiť odborný potenciál ľudí z Banskej Bystrice a tamojšieho mestského úradu. Spracovali sme zoznam aktérov bytovej politiky v našom meste. Na základe dôslednej analýzy sme identifikovali niekoľko skupín reprezentujúcich rôzne oblasti, ktoré plánujeme do tvorby dokumentu zapojiť. Ide o organizácie z neziskového sektora, ktoré sa zaoberajú skupinami ohrozenými nedostupnosťou bývania, akými sú zdravotne znevýhodnení, seniori, mladí ľudia, ľudia bez domova, rómske komunity či obyvatelia tretích krajín. Zároveň ide o developerov, správcovské firmy, realitné kancelárie, radu architektov, o aktérov z univerzitného prostredia, štátnych inštitúcií, ako aj poslancov mestského zastupiteľstva. Všetkých sme oslovili so žiadosťou o spoluprácu a zapojenie sa do tvorby Programu rozvoja bývania,“ objasňuje Soňa Kariková, vedúca Referátu participácie a inovácie v oblasti otvoreného spravovania.

„Celý dokument by mal viesť k tomu, aby malo mesto pred sebou víziu na desať rokov a konkrétnymi krokmi smerovalo k napĺňaniu politiky bývania. Nie je to len o starostlivosti o existujúci bytový fond, ale aj o výstavbe nových bytov, či už v réžii mesta alebo v spolupráci s partnermi. Dokument by mal identifikovať kľúčové výzvy v oblasti dostupnosti bývania a navrhnúť konkrétne opatrenia na jej zlepšenie pre všetky skupiny obyvateľstva, vrátane ohrozených skupín,“ dopĺňa Marián Bača z Inštitútu aktívneho bývania. Zároveň vyzdvihol participatívny proces, ktorým bude dokument tvorený. „Nemáme často takto dobre naladené mesto. Jednotlivé útvary mestského úradu identifikovali až 80 partnerov, s ktorými chcú pri tvorbe dokumentu komunikovať. Je to dobré, či už pri spracovaní Programu rozvoja bývania alebo iných strategických dokumentov. Mal som možnosť pozrieť si aj systém online nástroja DECIDIM, ktorý vieme využiť. Dáva nám to nové možnosti komunikácie s partnermi – aktérmi bytovej politiky,“ dopĺňa Bača. Dokument by mal byť schvaľovaný v mest-

Foto: MŠJ BB

Do Banskej Bystrice pricestuje jedna z najväčších hviezd súčasnej atletiky

Foto: archív BBL

gelina Topičová, ktorá je vôbec najmladšou víťazkou tohto podujatia. Do Banskej Bystrice pricestuje aj v sprievode svojho otca a trénera, Dragutina Topiča. Tento európsky šampión z roku 1990 a stále aktuálny držiteľ juniorského svetového rekordu sa na Banskobystrickej latke predstavil ako pretekár v roku 2003. Medzi ďalšie favoritky patria Austrálčanka Eleanor Pattersonová a Safina Sadullayevová z Uzbekistanu. Obe dosiahli výkon 195 cm.

Štefela. Okrem nich sa na BBL predstavia aj ďalší obľúbenci banskobystrického publika. Do Banskej Bystrice zavíta Kubánc Luis Zayas, ktorý svoj najlepší výsledok zaznamenal hneď pri svojej premiére v roku 2020. Výkonom 233 cm, ktorý je doteraz jeho osobným rekordom, míting vyhral. Ďalšou stálicou, ktorá sa predstaví pod Urpínom bude Edgar Rivera z Mexika.

Divákom sa predstaví aj slovenský zástupca

Stále len dvadsaťročný Robert Ruffini ml. si pri svojej premiére na BBL vyrovnal osobný rekord 215 cm. Svoje maximum bude chcieť v kvalitnej medzinárodnej konkurencii určite vylepšiť. Bronzového medailistu z juniorských majstrovstiev Európy totiž v roku 2025 čaká kontinentálny šampionát do 23 rokov. V tohtoročných redukovaných tabuľkách oprávnených účastníkov mu patrilo 9. miesto. Jeho otec a tréner, Robert Ruffini st., výkonom 234 cm drží stále platný slovenský rekord. Tridsať prvý ročník Banskobystrickej latky sa bude niest aj v znamení rozlúčky s jednou z legend výškarských sektorov, a to so štyridsaťročným Bahamčanom Donaldom Thomasom. Priamy prenos pripravuje STVR Šport a Európska atletika prostredníctvom svojej vysielacej platformy.

Organizátori Banskobystrickej latky a Oddelenie športu MsÚ BB

V súčasnosti najlepší špecializovaný výškarský míting s hudbou na svete - Banskobystrická latka (BBL), vstúpi v roku 2025 do štvrtej dekády svojej existencie. V utorok, 18. februára 2025, sa v športovej hale Dukla predstaví jedna z najväčších hviezd súčasnej atletiky, svetová rekordérka Jaroslava Maňuchíková. Dvadsaťtriročná Ukrajinka bola ocenená ako Atlétka roka 2024 v technických disciplínach. V roku 2024 prekonala po 37-mich rokoch svetový rekord Stefy Kostadinovej, keď v Paríži v rámci Diamantovej ligy preskočila latku vo výške 210 cm. Vo svojom mladom veku má už na konte päť účasť na BBL a práve v roku 2021 tu dosiahla svoj druhý najlepší výkon kariéry, 206 cm. Zvíťaziť sa jej podarilo trikrát, a suverénnou favoritkou na triumf bude aj v nadchádzajúcom ročníku. Medzi jej hlavné vyzývateľky bude patriť An-

Napínavý súboj sa rysuje aj v súťaži mužov

Svoju účasť prisľúbili už štyria finalisti tohtoročnej olympiády. Talian Stefano Sottile sa v Paríži zaskvel výborným osobným rekordom 234 cm a skončil senzačne štvrtý. Od bronzového Katarčana Baršima ho delila len jedna oprava na výške 231 cm. Na latke sa divákovi predstavil už v roku 2023, keď obsadil šieste miesto výkonom 220 cm. Tentokrát budú jeho ambície istotne vyššie. Návrat hlási aj zástupca bulharskej výškarskej školy Tihomir Ivanov. Ten súťažil pod Urpínom dovedna štyrikrát. Víťaz Svetovej univerziády z roku 2019 obsadil na tohtoročných olympijských hrách 8. miesto. O priečku vyššie skončil ďalší tradičný účastník a minuloročný víťaz Banskobystrickej latky Sang-nyeok Woo. Štvoricu olympijských finalistov uzatvára Čech Jan

Rok 2025 bude bohatý na športové podujatia

Športový rok 2025 odštartoval v Banskej Bystrici už tradičným Trojkráľovým večerným behom ulicami historického centra mesta. Na štart 14. ročníka sa postavilo rekordných, takmer 1400 bežcov. Počas druhého marcového víkendu 8.-9.3. sa v športovej hale Dukla stretnú mladí džudisti na 12. ročníku Grand Prix Slovakia. Na tatami si svoje sily zmerajú dievčatá a chlapci vo vekových kategóriách od 11 do 21 rokov. V apríli bude mesto Banská Bystrica už tradične oceňovať najlepších športovcov za rok 2024, ktorí naše mesto úspešne reprezentovali na domácich a zahraničných podujatiach. Medzi najvýznamnejšie májové podujatia bude patriť finále Žiackej chodeckej ligy v športovom areáli ZŠ s MŠ Radvanská a olympijské festivaly detí na základných

školách. Začiatkom júna sa na trať večerného mesta vydajú športovci v rôznych kategóriách v rámci Banskobystrického maratónu. Vďaka vybudovaniu Mestského mládežníckeho štadióna v Radvani-Kráľovej, sa naše mesto stalo mekkou malého futbalu na Slovensku. Vrcholom sezóny budú Majstrovstvá Slovenska v malom futbale. Športovým vrcholom

letných mesiacov bude 60. ročník mítingu P-T-S, ktorý našiel v našom meste nový domov. Na štadión na Štiavničkách 8. augusta zavíta slovenská aj medzinárodná atletická špička. Záver leta bude na atletickom štadióne patriť detskému Minimaratónu. Vo vedľajšej športovej hale si zase sily zmerajú džudisti na 41. ročníku medzinárodného Pohára SNP.

Začiatkom októbra sa uskutoční už 63. ročník Horehronských hier v atletike žiakov základných a stredných škôl a taktiež Športová olympiáda seniorov. V závere roka sa domáci môžu tešiť na 27. ročník Banskobystrickej plaveckej 24-hodinovky. Okrem spomenutých podujatí nás v tomto roku čaká množstvo ďalších, o ktorých budeme informovať prostredníctvom webu mesta a sociálnych sietí.

Oddelenie športu MsÚ BB

Foto: archív Slovenský zväz malého futbalu

FAŠIANGY

v meste

4.3. 25

utorok

16.30 h

BURSA IDE MESTOM

fašiangový sprievod v maskách
trasa: Dolná ulica → Námestie SNP

17.00 h

FAŠIANGY V MESTE

vystúpenia folklórnych zoskupení
a pochovanie basy
miesto: Námestie SNP
účinkujú: DFS Maticiarik a FS Partizán
z B. Bystrice, FSk Priechoďan z Priechoda

viac info: zuzana.kohutova@banskabystrica.sk, 0917 101 363